

S. Vogenauer, Die Auslegung von Gesetzen in England und auf dem Kontinent. Eine vergleichende Untersuchung der Rechtsprechung und ihrer historischen Grundlagen, 2 dln., Tübingen: Mohr Siebeck 2001, xlix + 1481 p.

De auteur neemt vier gangbare thesen in de rechtsvergelijkende literatuur als uitgangspunt: 1) de interpretatiepraktijk van Engelse en continentale rechters vertoont aanzienlijke verschillen; 2) de oorzaak hiervan ligt in het Engelse rechtsbronnendualisme: naast het wettelijke recht (en het praktisch beteke-

nisloze gewoonterecht) heeft het precedentenrecht in de vorm van common law en equity de status van een formele rechtsbron; 3) de EEG (en het gemeenschapsrecht) heeft geleid tot een gemeenschappelijke receptie: sinds de toetreding van het Verenigd Koninkrijk tot de Europese Gemeenschappen in 1973 hebben de Engelse methoden de continentale methoden langzaam aan overgenomen; 4) de Engelse interpretatiemethoden zijn inferieur.

Viermaal fout, zo toont Vogenauer aan: de thesen kloppen niet met de rechtspraktijk. Rechtsvergelijkers schrijven elkaars vooroordelen over andere rechtssystemen over en zien die bevestigd in niet als zodanig herkende atypische beslissingen, waarbij ze bovendien vergeten dat dergelijke atypische beslissingen in de eigen rechtscultuur eveneens voorkomen. Dit blijkt uit Vogenauer's analyse van achtereenvolgens de interpretatiepraktijk van Duitse en Franse rechterlijke instanties, maar ook van het Hof van Justitie EG met aansluitend

Dit artikel is een open-toegankelijk artikel van de Nederlandse Juristen Vereniging. Het is toegankelijk voor iedereen die op de website van de Nederlandse Juristen Vereniging is geregistreerd als bezoeker.

een rechtshistorisch hoofdstuk waarin de gemeenschappelijke continentale wortels worden onderzocht. Vervolgens onderzoekt hij de Engelse rechtspraak in drie hoofdstukken: allereerst de periode van de billijkheid van de wet ('equity of the statute') – tot in de vroege negentiende eeuw; daarna het tijdperk van trouw aan de letter van de wet – negentiende eeuw tot en met de eerste helft van de twintigste eeuw (de tijd van de 'Begriffsjurisprudenz' en de 'école de exégèse'); en tot slot, sinds het midden van de vorige eeuw, de tijd van de 'purposive approach': de rechter zoekt aan de hand van verschillende interpretatiecriteria naar het doel van de wet, de hypothetische wil van de wetgever. Tot besluit vergelijkt de auteur de continentaal-Europese en Engelse methoden en vat de resultaten van het onderzoek samen: 1) er is een wezenlijk eenheid in de wetsuitleg (verschillen tonen zich in detailkwesties); 2) de juridische cultuur is bepalend voor de rechterlijke interpretatiepraktijk – waarbij juridische factoren (bijvoorbeeld de verhouding tussen de wetgevende en rechtstoepassende macht) en niet juridische factoren (waaronder politieke, morele filosofische en ideologische opvattingen, maar ook de opleiding van juristen en de toegankelijkheid van de wet(sgeschiedenis) een rol spelen; 3) er is sprake van een gemeenschappelijke receptie: Engelse juristen nemen al eeuwenlang wezenlijke continentale regels en maximen over – soms met een vertraging van enige tientallen jaren – zodat er sprake is van een gemeenschappelijke methodologische traditie (die overigens vanaf de negentiende eeuw in de Engelse rechtswetenschap ontkend werd); 4) de Engelse en de continentale traditie zijn gelijkwaardig waarbij beide steeds weer opnieuw materiële gerechtigheid en rechtszekerheid tegen elkaar afwegen.

Een prachtige studie. Lees bijvoorbeeld alleen al in par. E.III.2 van de diverse hoofdstukken de invloed van de rechtswetenschap op de rechtspraktijk.

H. Gribnau (Tilburg)